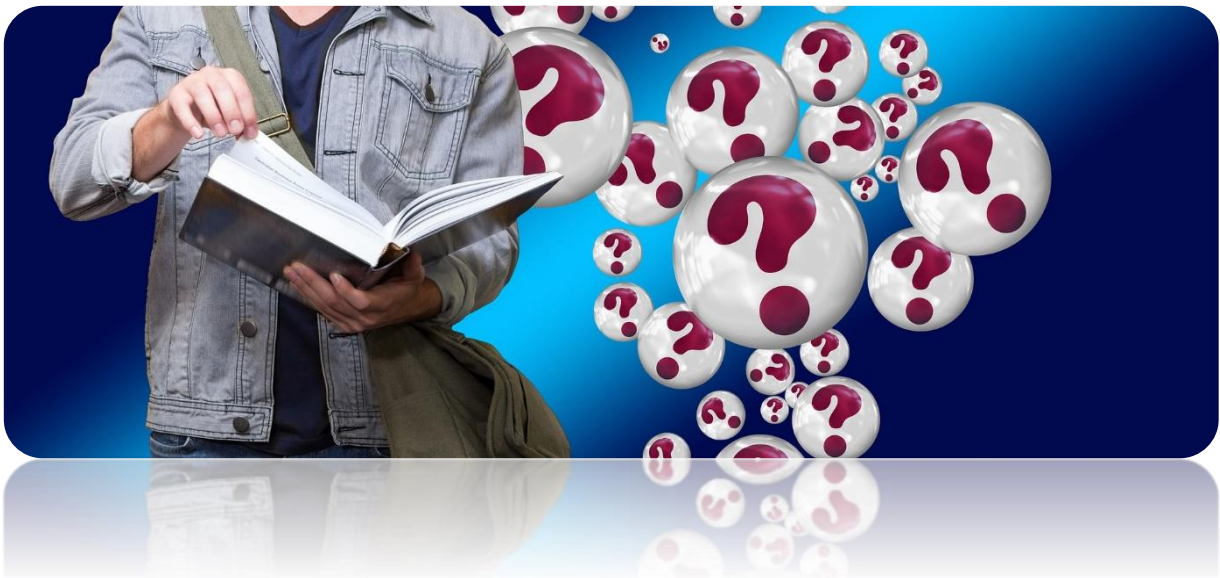

**ANDT-Undersökning
(Alkohol, Narkotika, Dopning och Tobak)
2021**

*Undersökning av ANDT-vanor och social situation bland elever i i
gymnasieskolans år 2 i Vilhelmina kommun*

Förord

ANDT-undersökningen som genomförts i Vilhelmina och Åsele är ett led i kommunernas strävan att förebygga droganvändning bland barn och ungdomar men även kartlägga deras sociala situation. Även i årets undersökning har vi valt att se på elevernas utsatthet för våld vilket ligger väl i linje med det våldsförebyggande arbetet, ”En kommun fri från våld” som pågår i både Vilhelmina och Åsele. Frågor om elevers utsatthet för våld började ställas i enkäten redan från 2015, men redovisas i rapporten första gången förra året. Rapporten utgör ett värdefullt underlag i det fortsatta arbetet att utveckla ett samordnat och långsiktigt drog- och våldsförebyggande arbete i kommunerna. Den som sammanställt den här rapporten representerar Individ- och familjeomsorgen (IFO).

Denna rapport innefattar enbart årskurs 2, Malgomajskolans gymnasium. Undersökningen har genomförts digitalt.

Vi vill främst tacka de elever som medverkat, samt skolpersonal som avsatt lektionstid för detta ändamål. Dessutom vill vi tacka FRIS i Skellefteå som tagit fram ursprungsenkäten samt ANDT/BF-samordnaren i Lycksele som distribuerat enkätlänken samt bistått oss med datorprogram för hantering av inkomna svar.

Vilhelmina Februari 2022

Kommunens ANDT/BF-samordnare

Göran Kallin

IFO, Vilhelmina kommun

Innehåll

1. Inledning	4
1.2 Syfte	4
1.3 Metod	5
1.4 Underlaget	5
2. Definitioner	6
2.1 Social situation	6
2.2 Tobak	6
2.3 Alkohol	6
2.4 Narkotika	6
2.5 Föräldrar	6
2.6 Risk- och skyddsfaktorer	6
2.7 Rikssnittet	7
3. Resultat gymnasiet årskurs 2	7
3.1 Elevernas sociala situation	7
3.2 Elevernas droganvändning	12
3.3 Andra berusningssätt	18
3.4 Föräldrars förhållningssätt	18
4. Diskussion	19
4.1 Social situation	19
4.2 Tobak	21
4.3 Alkohol	21
4.4 Alkohol och trafik	22
4.5 Narkotika	23
4.6 Andra berusningsmedel, kosttillskott och dopning	24
4.7 Föräldrar	24
4.8 Trygghet	26
Gymnasiet	26
4.9 Framgångs- och skyddsfaktorer	26
4.10 Insatser i respektive kommun	27
5. Avslutning	28

1. Inledning

Vilhelmina kommun har sedan 2011 genomfört en årlig undersökning av skolelevs sociala situation i skolan, tobaks-, alkohol-, narkotika och dopingvanor bland eleverna. Elevunderlaget på gymnasiet årkurs 2 och dess resultat kommer att användas i det förebyggande arbetet i kommunen.

Det är elever i gymnasiet år 2 som varit målgrupp för denna del av enkätundersökningen. Deltagande är Malgomajskolan i Vilhelmina. Enkäten är utformad av FRIS Skellefteå. Skellefteå, Sorsele, Norsjö, Malå, Lycksele, Dorotea, Nordmaling, Vännäs, Bjurholm, Robertsfors, Arjeplog och Arvidsjaur kommuner genomför också samma undersökning. Det finns även en analysgrupp kopplad till detta vars uppgift är att se närmare på kommunernas olika resultat.

Resultatet från undersökningen är en viktig del i underlaget för det förebyggande arbetet i Vilhelmina kommun gällande droger och ungdomars sociala situation. Det finns ett behov av att följa utvecklingen över tid samt successivt utvärdera och utveckla det förebyggande arbetet på lokal nivå. Underlaget används även i kommunens samverkan med polisen i upprättandet av gemensamma lägesbilder. Innehållet i polisens medborgarlöften är till viss del hämtade från de behov som undersökningen lyfter fram.

Undersökningen följer i huvudsakliga delar de studier över hela riket som sedan 1971 genomförs av Centralförbundet för Alkohol- och Narkotikaupplysningen (CAN). Därigenom blir det möjligt att göra jämförelser mellan våra kommuner och riket i stort. CAN:s undersökning ger en generell beskrivning av utvecklingstendenser medan undersökningen i Vilhelmina ger en närmare lägesbeskrivning där vi kan följa tendenser och trender vad gäller elevernas drogvanor och sociala situation.

1.2 Syfte

Undersökningen utförs för att kartlägga elevers droganvändning och sociala situation. Den är även ett led i Vilhelmina kommuns strävan att öka kunskapen om ungas situation för att kunna skapa bättre förutsättningar kring ungas hälsa.

Syftet med undersökningen är:

- Att redogöra för ANDT-bruk och social situation bland elever i år 2 på gymnasiet
- Att jämföra lokala förhållanden med CAN:s och BRÅ:s rapportering för hela riket.
- Att använda jämförelsematerial för åren 2011–2020 för Vilhelmina kommun

- Att få ett underlag för kommunens förebyggande arbete.
- Att försöka ge svar på frågor som ökar kunskapen om unga användare av ANDT i kommunen.
- Att visa på och förstärka att det är många elever som inte brukar alkohol, narkotika, dopning och tobak.

1.3 Metod

Undersökningen genomfördes under veckorna 38–42. En del frågor har haft bundna svarsalternativ och några har haft flera svarsalternativ. Frågorna har fasta svarsalternativ för att underlätta en jämförelse över tid. En nackdel med fasta svarsalternativ är att eleverna kan tolka dessa olika.

ANDT/BF-samordnare fick en länk till enkäten från ANDT/BF-samordnaren i Lycksele. Länken skickades sedan till skolornas IT-ansvariga som i sin tur la ut den i elevernas lär-plattform. Eleverna har i klassrum på lektionstid anonymt, enskilt fått besvara enkäten. Lärare eller annan ansvarig vuxen har medverkat vid svarstillfället för att kunna ge information samt besvara eventuella frågor. Lycksele kommun har bistått med programvara för att kunna hantera siffrorna. Processen har sedan efterföljts med att bearbeta siffrorna i excel av kommunernas samordnare för ANDT/BF-frågor.

Metodiken och frågeställningarna är väl beprövade och anses generellt skapa en hög validitet i resultaten. De ursprungliga frågorna togs fram inför 1995 års undersökning i Skellefteå kommun av den ansvariga projektgruppen i Skellefteå tillsammans med Institutet Ungdom och Framtid. Samma frågeformuleringar har i princip använts sedan dess för att möjliggöra jämförelser och se eventuella förändringar och tendenser över tid. För att skapa god validitet i undersökningen och för att kunna möjliggöra jämförelser samt för att se eventuella förändringar och trender över tid är det av betydelse att undersökningen genomförs varje år.

1.4 Underlaget

Undersökningen som genomförts är en totalundersökning bland elever i gymnasieskolans år 2. Totalt har 70 deltagit. Elever som inte var närvarande vid undersökningstillfället har inte haft möjlighet att fylla i enkäten vid ett senare tillfälle.

Totala antalet deltagande elever samt bortfall

	Antal deltagande	Bortfall antal/st	Bortfall andel/%
År 2	70	9	11 %

Bortfallet i 2021 års undersökning antas bero på normal frånvaro såsom sjukdom. Risk för så kallade mätfel kan vara större vid frågor som kan upplevas känsliga, exempelvis alkohol- och drogvanor. Vetenskapliga undersökningar vad gäller alkoholkonsumtion och liknande har visat att det finns en viss tendens att över-

respektive underskatta sin konsumtion. Sådana fel finns troligtvis även i denna rapport, vilket innebär att resultaten bör användas med försiktighet och i sitt rätta sammanhang. Eftersom undersökningen kommer innebära jämförelse över tid, torde dessa fel vara likartade och därmed inte påverka möjligheterna att göra jämförelse och dra slutsatser från resultaten mellan åren.

2. Definitioner

2.1 Social situation

Mobbning definieras enligt Skolverket¹ som en upprepad negativ handling när någon eller några medvetet och med avsikt tillfogar eller försöker tillfoga en annan skada eller obehag. Eleven bedömer själv om hen känner sig/känt sig mobbad utifrån sin egen tolkning och det är den egna känsla som styr. Med *föreningstillhörighet* menas vilken förening/organisation eleven tillhör i kategorierna idrott, ideell organisation, ideell miljöorganisation, politiskt parti/ungdomsförbund och annan organisation.

2.2 Tobak

Endast de som röker eller snusar någon gång eller dagligen, definieras som tobaksbrukare. Elever som uppgivit att de röker alternativt snusar någon gång eller dagligen räknas när det gäller vid vilken ålder de använde tobak för första gången.

2.3 Alkohol

Vad som menas med alkoholkonsumtion kan definieras på många olika sätt. I denna rapport används benämningen *konsumtion*, vilket innebär att alkohol används ibland, varje helg, eller oftare. Med starkcider avses även alkoläsk och med hembränt avses hemtillverkad sprit. De elever som svarat att de någon gång har varit berusade har räknats när det gäller ålder för första berusningstillfället. I frågan rörande alkohol och trafik används begreppet *motorfordon*. Med motorfordon avses moped, skoter, bil, a-traktor etcetera

2.4 Narkotika

I rapporten presenteras svar kring användandet av narkotika. Missbruk definieras som all icke medicinsk användning av narkotika. Enligt dopningsmedelslagstiftningen klassificering av dopingpreparat som förbjudna medel definieras också som missbruk om det sker i icke medicinsk användning. Endast de som svarat att de använt narkotika räknas, när det gäller ålder för första missbrukstillfället.

2.5 Föräldrar

Samtliga frågor gällande föräldrar bygger på elevernas egna uppfattningar om deras föräldrars inställning.

2.6 Risk- och skyddsfaktorer

Detta är begrepp som oftast används då vi pratar om barns utsatthet under uppväxten. Exempel på skyddsfaktorer är tydligt och kärleksfullt föräldraskap samt ett utvecklat socialt nätverk. Exempel på

riskfaktorer kan vara avsaknad av goda förebilder, skolk, missbruk i familjen samt tillgång på droger. För mer ingående definition hänvisas ni till folkhälsomyndigheten.

2.7 Rikssnittet

Det som i rapporten definieras som rikssnittet kommer från den riksundersökning som Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysningen (CAN) gjorde bland rikets årkurs 2 gymnasiet våren 2021. I vissa fall är svarsalternativen inte exakt lika formulerade vilket gör att jämförelserna inte blir helt korrekta, men vår bedömning är att de är så pass likvärdiga att det ändå fungerar. Det avser till exempel frågan om trivsel i skolan. Mer information om CAN:s rapport om skolelevs drogvanor på www.can.se. För frågor som rör trygghet har jämförelser gjorts med BRÅ:s nationella trygghetsundersökning från 2021ⁱⁱ samt BRÅ:s skolundersökning om brott som senast är genomförd 2019ⁱⁱⁱ.

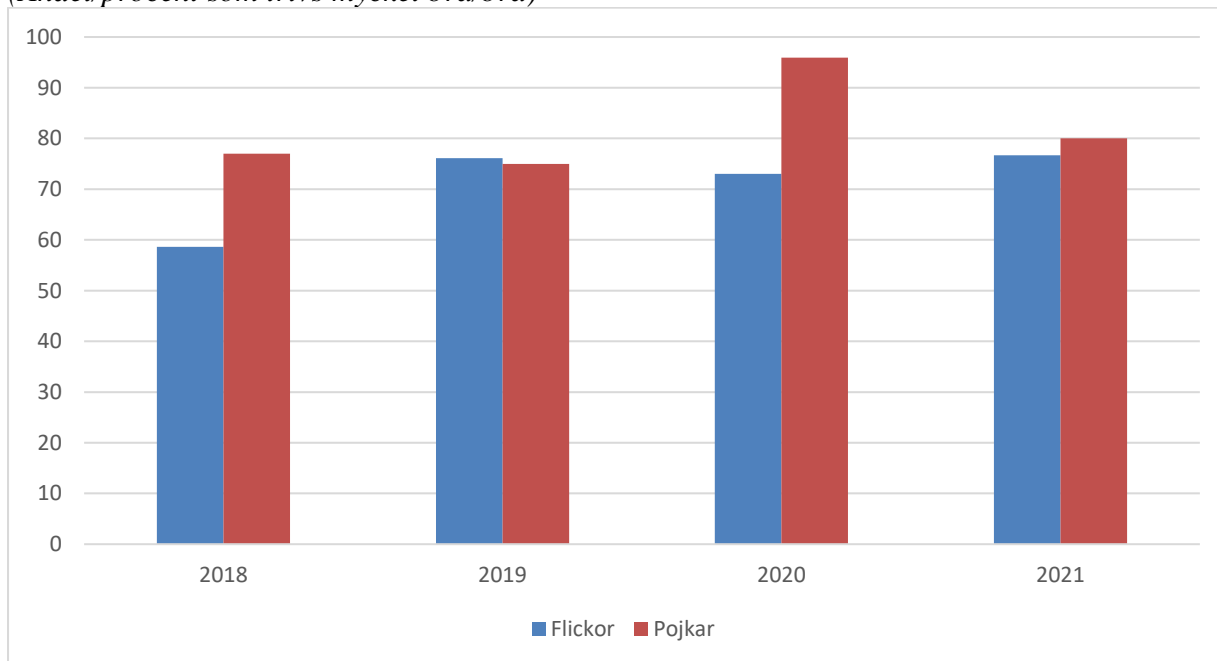
3. Resultat gymnasiet årskurs 2

I detta avsnitt redovisas de övergripande resultaten för år 2. Där det är möjligt görs jämförelser med resultaten från CAN:s nationella skolundersökning¹.

3.1 Elevernas sociala situation

Diagram 1. Hur trivs du i skolan?

(Andel/procent som trivs mycket bra/bra)

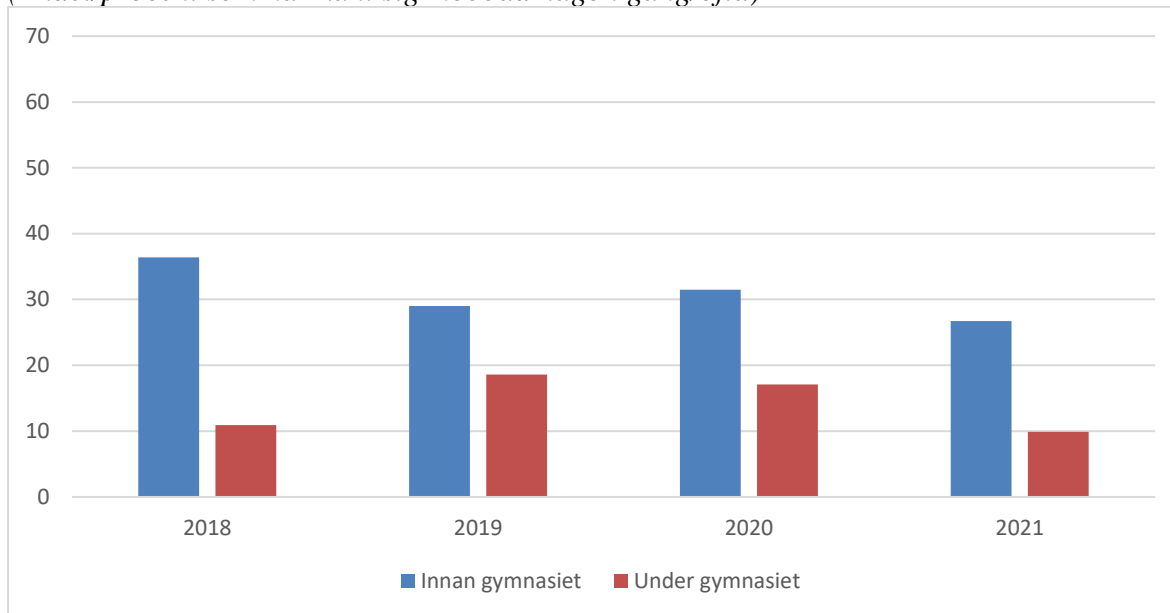
Undersökningen visar att eleverna i hög grad trivs i skolan och i år är trivseln högre hos pojkarna än hos flickorna. Bland de som inte svarat att de trivs bra eller mycket bra har den största andelen valt svarsalternativet varken bra/eller dåligt. 7 procent av eleverna totalt svarar att de trivs dåligt eller mycket

¹ [CAN:s nationella skolundersökning 2021 - CAN](http://www.can.se)

dåligt. Jämför vi med riket trivs eleverna i Vilhelmina något sämre än rikssnittet som är 81 % för flickorna och 87 % bland pojkarna.

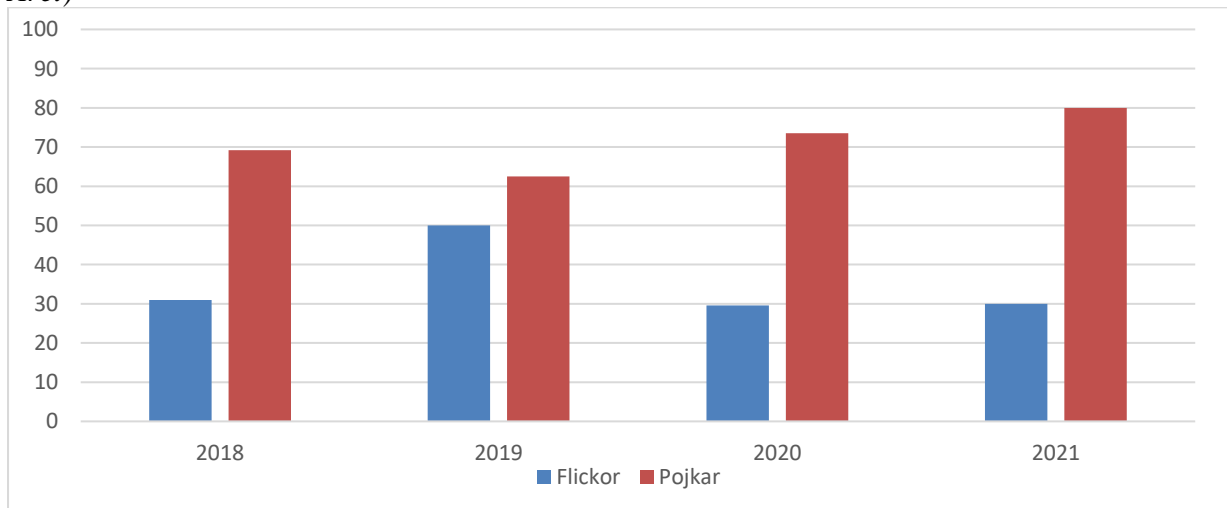
Diagram 2. Har du känt dig mobbad?

(Andel/procent som har känt sig mobbad någon gång/ofta)

Liksom tidigare år är det större andel som känt sig mobbade innan de började på gymnasiet. Det är större andel flickor som har känt sig mobbade både innan och under gymnasiet. I år kan vi dock se en nedåtgående trend.

Diagram 3. Hur upplever du ditt eget mående?(Andel/procent som mått bra/mycket bra under det sista Året)

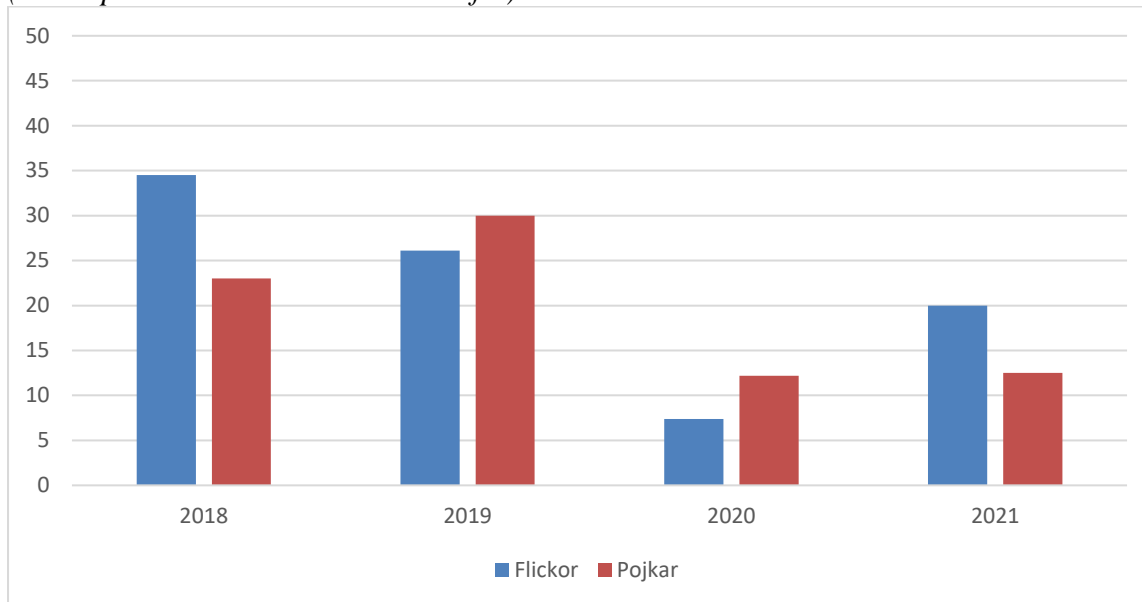
59,2 procent av eleverna upplever sitt mående som bra/mycket bra vilket är en knapp ökning från föregående år då siffran låg på 57,9 procent. Det är större andel flickor som upplever sitt mående som varken bra eller dåligt mot föregående år då flickor generellt upplevde sitt mående som bra/mycket bra. Undersökningen visar att hela 36,7 procent av flickorna och 12 procent av pojkarna upplever sitt mående

som dåligt/mycket dåligt vilket högre än fjolåret då det var 14,8 procent av flickorna och 6,1 procent av pojkarna som uppgav att det mått dåligt/mycket dåligt. Det är över tid större andel flickor än pojkar som uppger att de mår mycket dåligt.

Diagram 4 Brukar du vara borta från skolan utan giltig anledning?

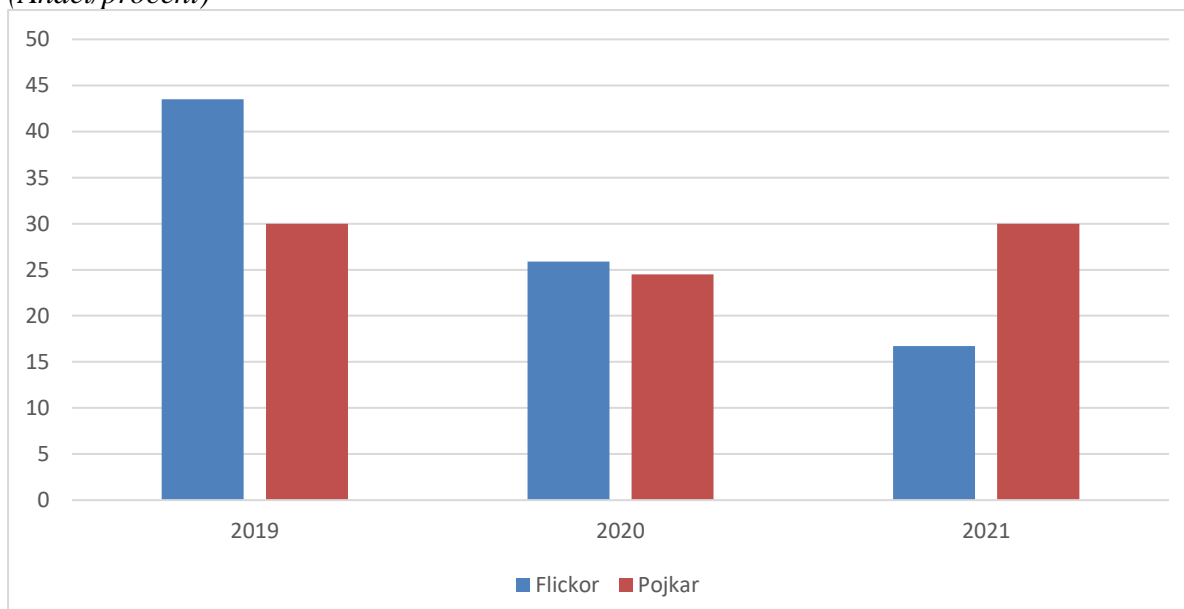
(Andel/procent som skolkat ibland/ofta)

15,5 procent av eleverna uppger att de ibland varit borta från skolan utan anledning, vilket är en ökning från föregående års 10,5 procent. I år kan vi se att det är en större andel flickor (19 %) som uppger att de har skolkat jämför med pojkarna (12,5 %). Vilhelmina ligger med sina 15,5 procent under riksnittets 26 procent vad gäller skolk. Motsvarande siffror 2021 var för riket gällande skolk är bland flickor 27 procent och bland pojkar 24 procent.

Diagram 5. Är du medlem i organisation/förening

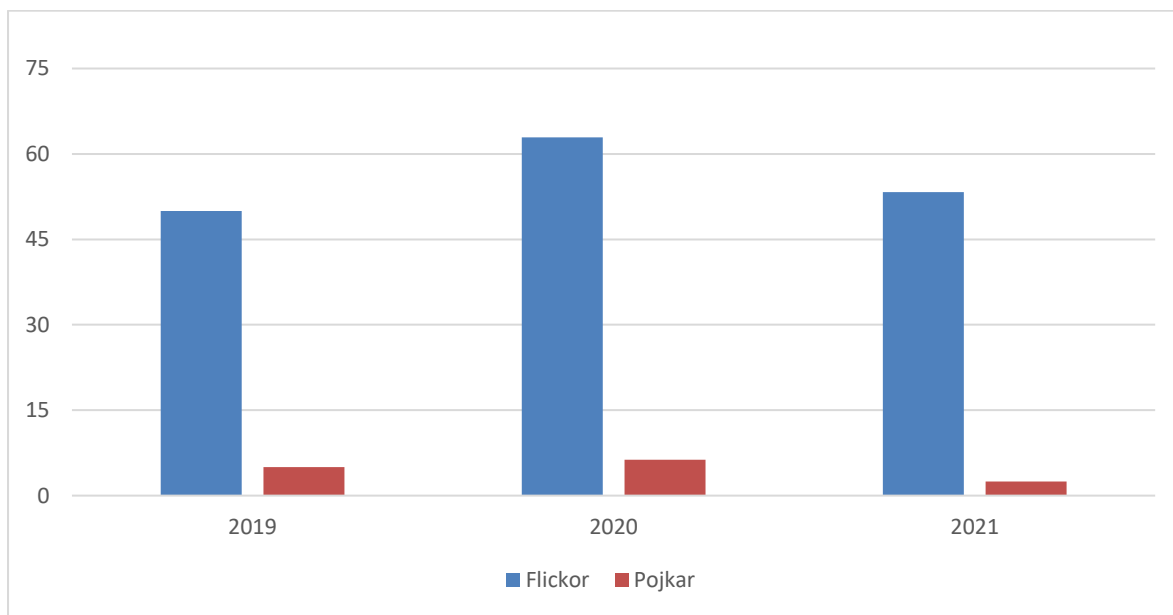
(Andel/procent)

Andelen elever som är medlem i någon/några organisationer eller föreningar sjunker även i år och ligger på 23,9 procent. Det är en större andel pojkar än flickor som det här året är föreningsanslutna. De som inte är föreningsanslutna uppger att de i stället är med kompisar, tränar själv, studerar, spelar dataspel, jobbar, skruvar och kör a-traktor.

Diagram 6. Hur ofta känner du dig otrygg när du vistas ute på gator och torg kvällstid?

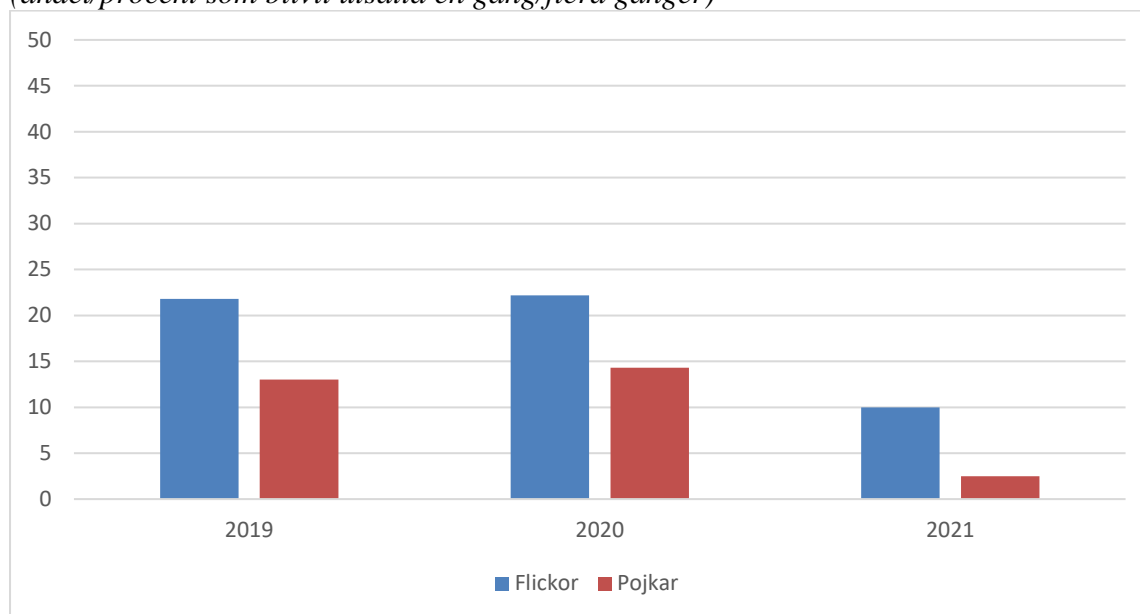
(andel/procent som känner sig otrygg ibland/för det mesta/alltid)

Diagrammet visar att det är betydligt större andel flickor än pojkar som känner sig otrygga. Otryggheten bland flickorna har sjunkit utifrån föregående år. Det ställs även frågor om hur trygg/otrygg eleverna känner sig på andra platser. Resultatet visar att på skolan känner sig 6,6 procent av flickorna otrygga (ibland/för det mesta/alltid) vilket är en ordentlig minskning från 2020 då siffran var 14,8 procent. 7,5 procent av pojkarna svarar att de känner sig otrygga på skolan (ibland/för det mesta/alltid) vilket är en minskning från föregående års 6 procent. I sitt bostadsområde kvällstid är 13,3 procent av flickorna otrygga, en rejäl minskning från föregående års 33,2 och 5 procent av pojkarna, vilket är en liten ökning från föregående år.

Diagram 7. Har du blivit utsatt för våld från någon närstående?

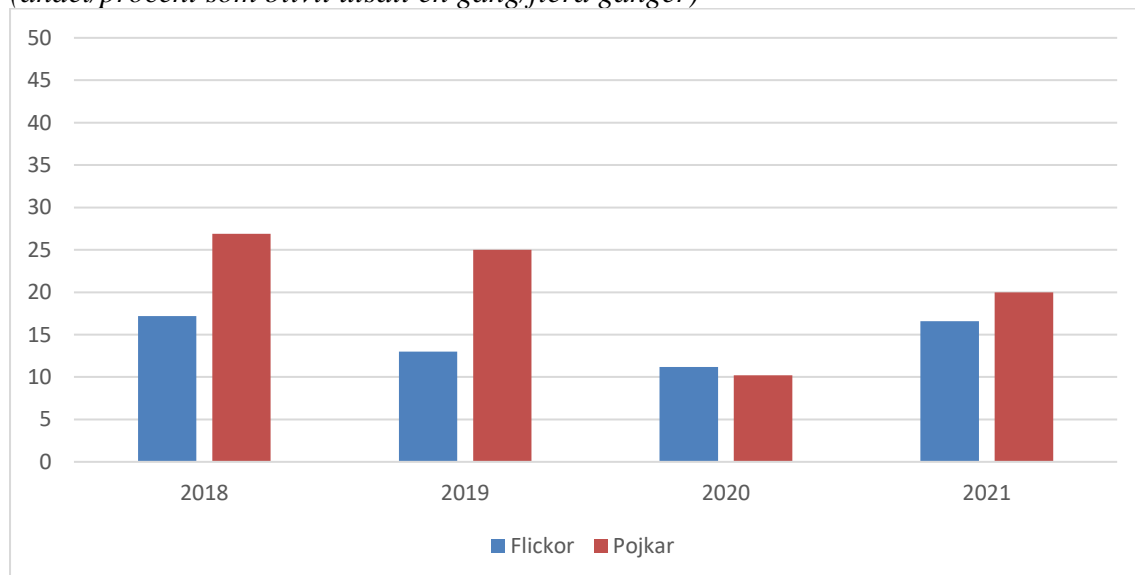
(andel/procent som blivit utsatta en gång/flera gånger)

Det är totalt 5,6 procent av eleverna som uppger att de blivit utsatta för våld från närstående, vilket är det lägsta värdet de senaste sju åren. Det är åter flickorna som är de som uppger att de blivit utsatta för våld från närstående. De vanligaste formerna av våld som eleverna blivit utsatta för är fysiskt, psykiskt eller socialt (isolerad, förhindrad att umgås med andra) våld.

Diagram 8. Har du blivit utsatt för fysiskt våld?

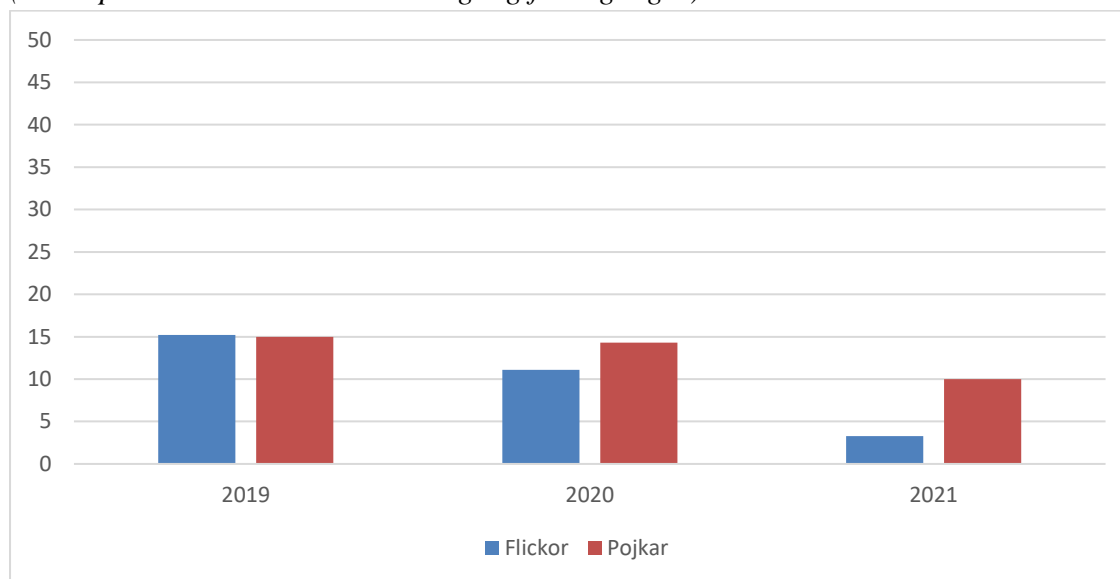
(andel/procent som blivit utsatt en gång/flera gånger)

Totalt har 18,4 procent av eleverna blivit utsatta för fysiskt våld. De har över tid varit mer pojkar än tjejer som blivit utsatta för fysiskt våld. Föregående år var det mer flickor som uppgett att de blivit utsatta för fysiskt våld. I år är det fler pojkar som är blivit utsatta för fysiskt våld, vi kan dock se en ökning för både pojkar och flickor vad gäller utsatthet av våld.

Diagram 9. Har du blivit hotad så att du känt dig rädd?

(andel/procent som blivit hotad en gång/flera gånger)

Det är totalt 7 procent av eleverna som blivit hotade och det är en större andel pojkar som blivit hotade så att de blivit rädda. Flickorna har blivit hotade enstaka gånger medan det är en högre andel av pojkarna som blivit hotade flera gånger.

3.2 Elevernas droganvändning

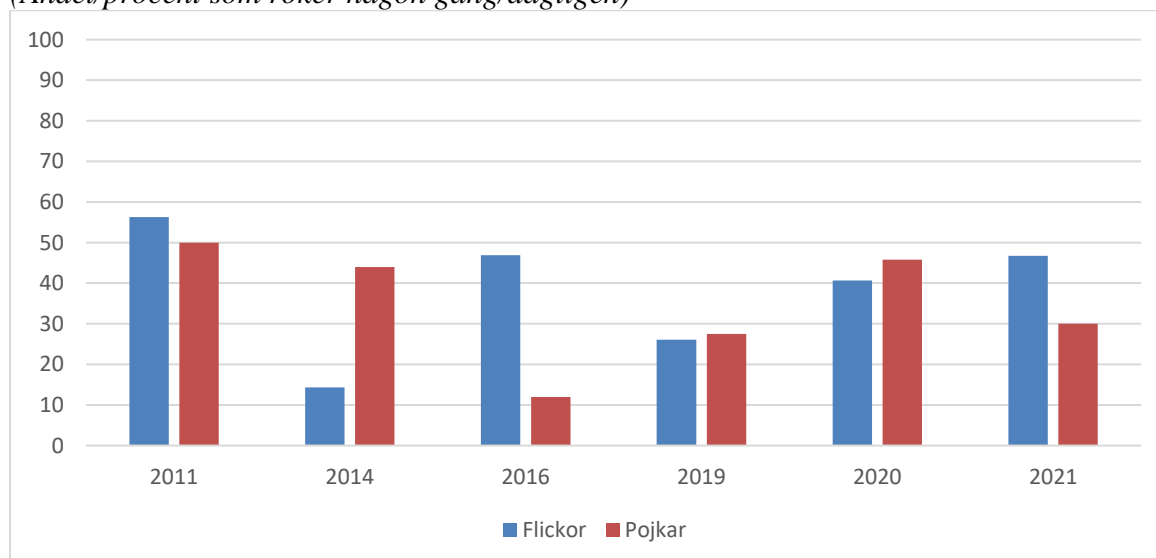
I detta avsnitt redovisas resultatet under respektive drog (tobak, alkohol, narkotika och andra berusningsätt)

I text och tabeller visas de områden inom vilka den största förändringen skett. Jämförelser görs med CAN:s rapport i förekommande fall. I tabellbilagan visas det kompletta resultatet.

Tobak

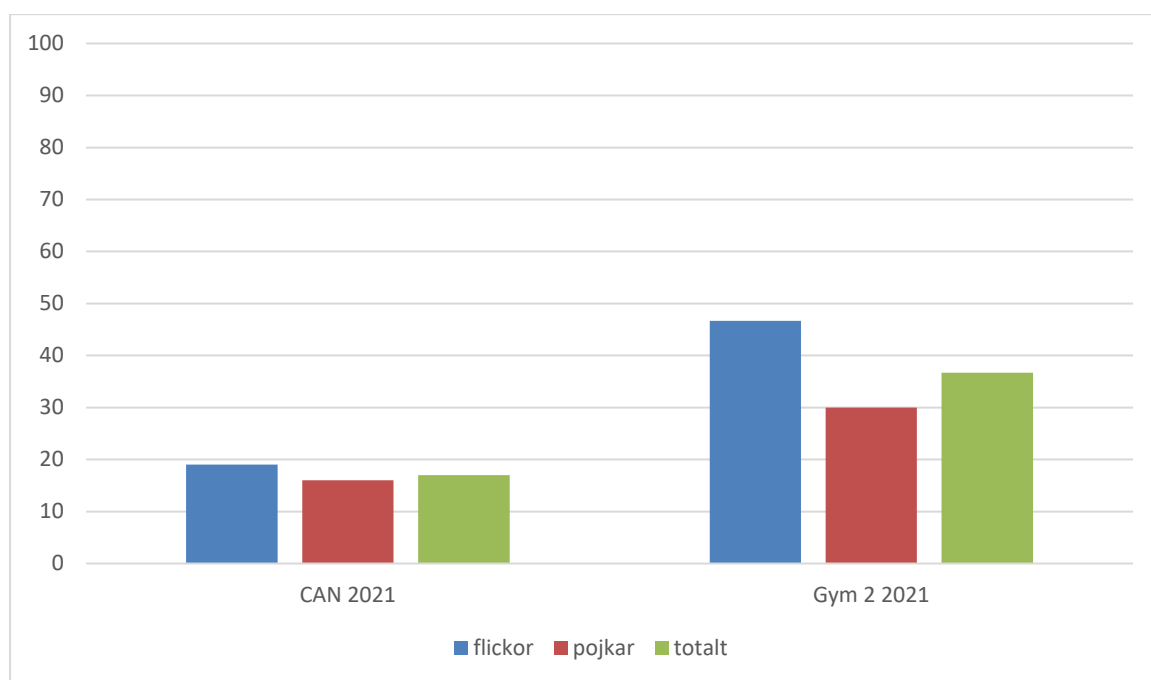
Diagram 10. Röker du?

(Andel/procent som röker någon gång/dagligen)

Den totala andelen elever som röker någon gång eller dagligen är 26,7 procent vilket är en nedgång sedan 2020 då siffran låg på 44 procent. Nu de senaste åren kan vi se att rökning bland flickorna ökar från 26,1 procent 2019 till årets 46,7 procent. Det är något högre andel flickor än pojkar som röker.

Diagram 11. Röker du? – jämförelse med riket
(Andel/procent som röker någon gång/dagligen)

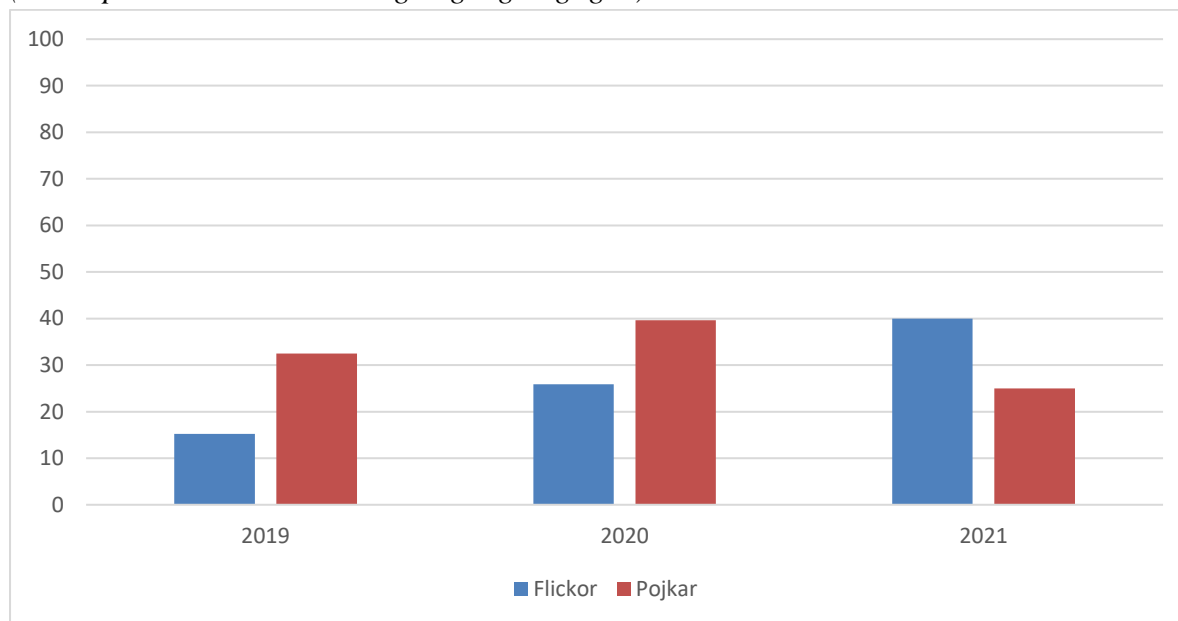

I CAN:s rapport från 2021² så ser vi i jämförelse med riket att det är 17 procent totalt som röker varav 19 procent flickor och 16 procent pojkar. Gymnasiet år 2 så är det 44 procent som rökt någon gång eller dagligen vilket är långt över riksnivån.

² [CAN:s nationella skolundersökning 2021 - CAN](#)

Diagram 12. Snusar du?

(Andel/procent som snusar någon gång/dagligen)

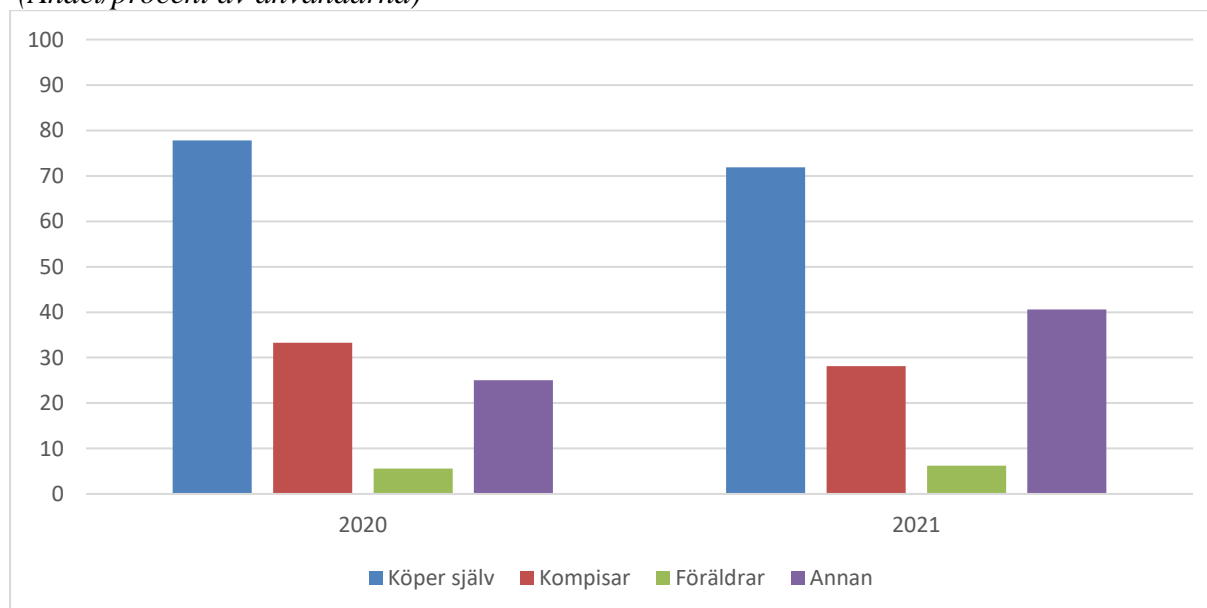

Totalt är det 31 procent av eleverna som uppger att de snusar någon gång eller dagligen, vilket är en minskning från föregående år då siffran låg på 34 procent. Det är likt rökningen en större andel flickor än pojkar som snusar.

Andelen som snusar i riket är 23 procent varav flickor som snusar är 17 procent och bland pojkarna 28 procent. Motsvarande på gymnasiet i Vilhelmina är 40 procent av flickorna och 25 procent av pojkarna som snusar.

Diagram 13. Hur får du tag på tobak?

(Andel/procent av användarna)

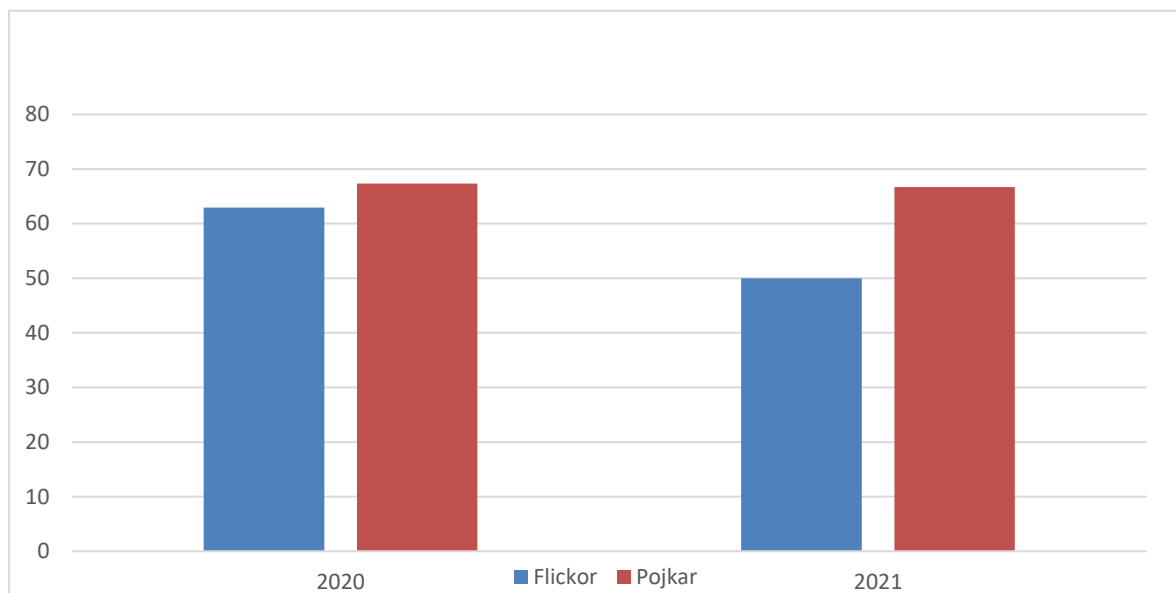

Diagrammet visar att det vanligaste sättet för eleverna att få tag i tobak är via kompisar, från annan person eller att köpa själv. Andelen elever som fått tobak från sina föräldrar är i år 6,2 procent.

Alkohol

Diagram 14. Alkoholkonsument

(Andel/procent som dricker någon gång/varje helg/oftare)

Andelen alkoholkonsumenter ligger i år på totalt 57,1 procent vilket är en knapp minskning.

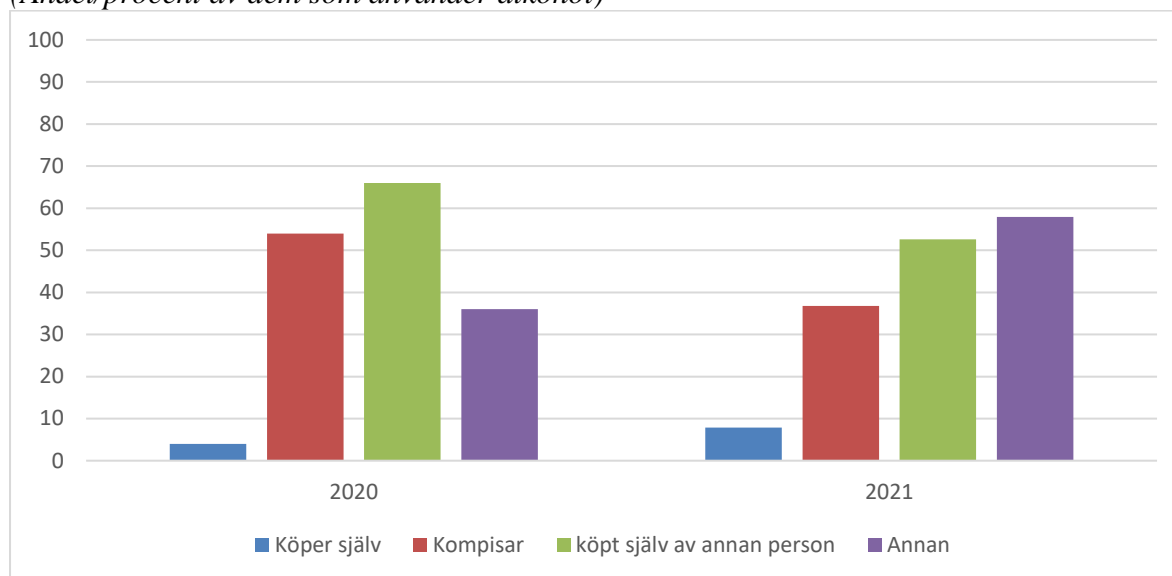
I jämförelse med riket är 71 procent av flickorna alkoholkonsumenter och för pojkarna är motsvarande siffra 64 procent (CAN 2021³). Flickornas konsumtion utgörs framför allt av alkoholisk/starkcider, sprit, och vin. Pojkarnas konsumtion utgörs av starköl, alkoholisk/starkcider, sprit och folköl. Bland eleverna totalt är det 28,2 procent som druckit hemtillverkad sprit. I norra Sverige (de fyra nordligaste länen) är motsvarande siffra 14 procent (CAN 2020)⁴.

³ [CAN:s nationella skolundersökning 2021 - CAN](#)

⁴ [Skolelevs drogvanor 2020 - CAN](#)

Diagram 15. Hur får du tag på alkohol?

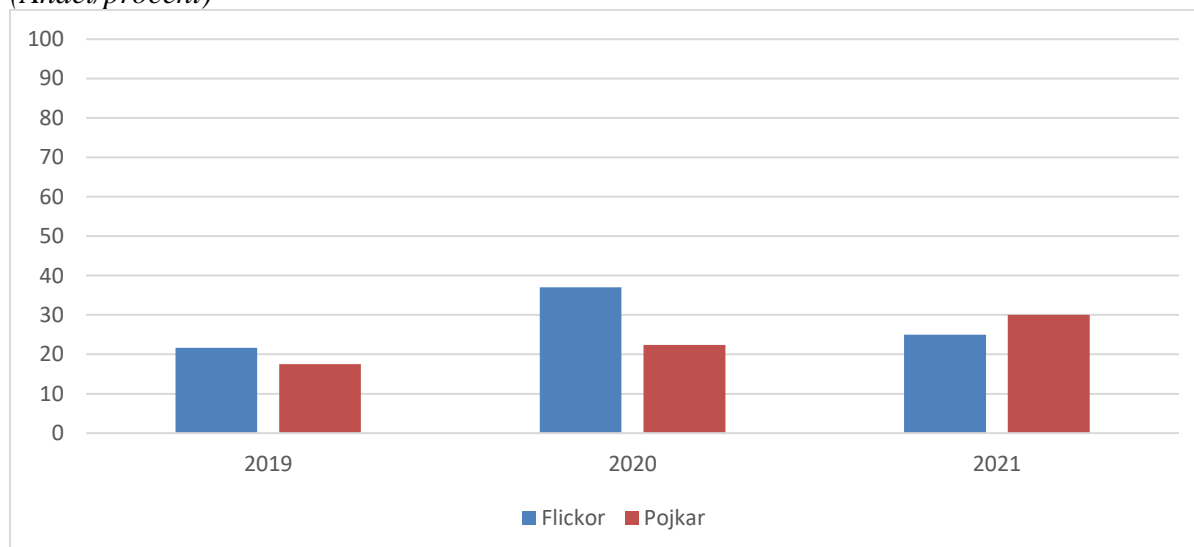
(Andel/procent av dem som använder alkohol)

Vanligaste sättet att få tag i alkohol är via annan person, följt av de köpt själva samt kompisar.

Diagram 16. Har du åkt ett motorfordon med en berusad förare

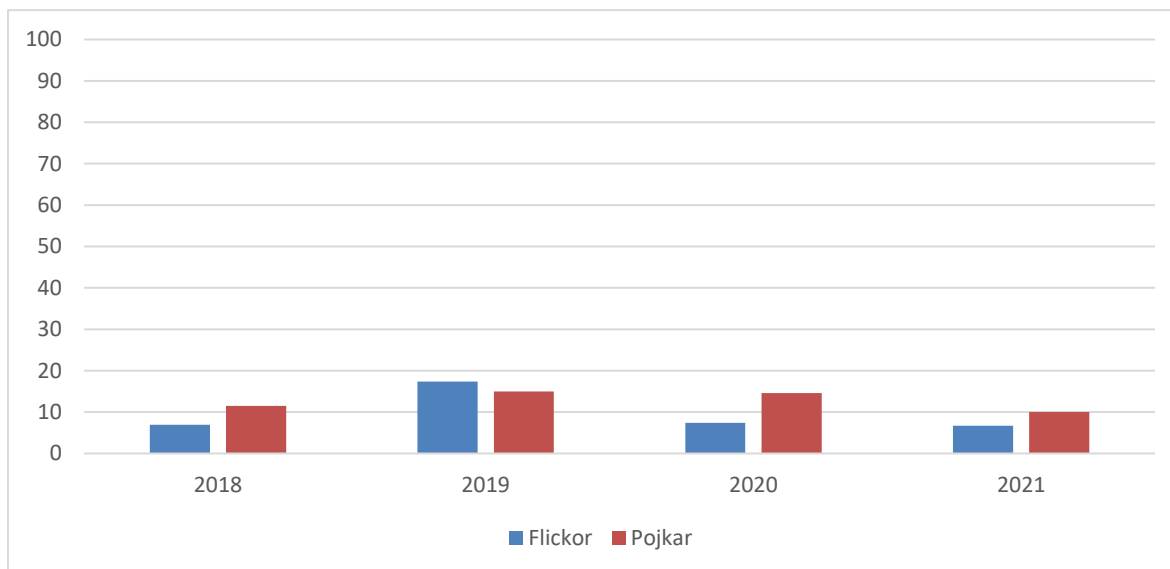
(Andel/procent)

Andelen elever som svarat att de åkt med berusad förare är totalt 26,8 procent vilket är en knapp minskning från föregående år. De föregående fem åren har det varit större andel flickor än pojkar som åkt med en berusad förare, i år det dock fler pojkar som åkte med en berusad förare.

Diagram 17. Har du själv kört ett motorfordon berusad? (Andel/procent)

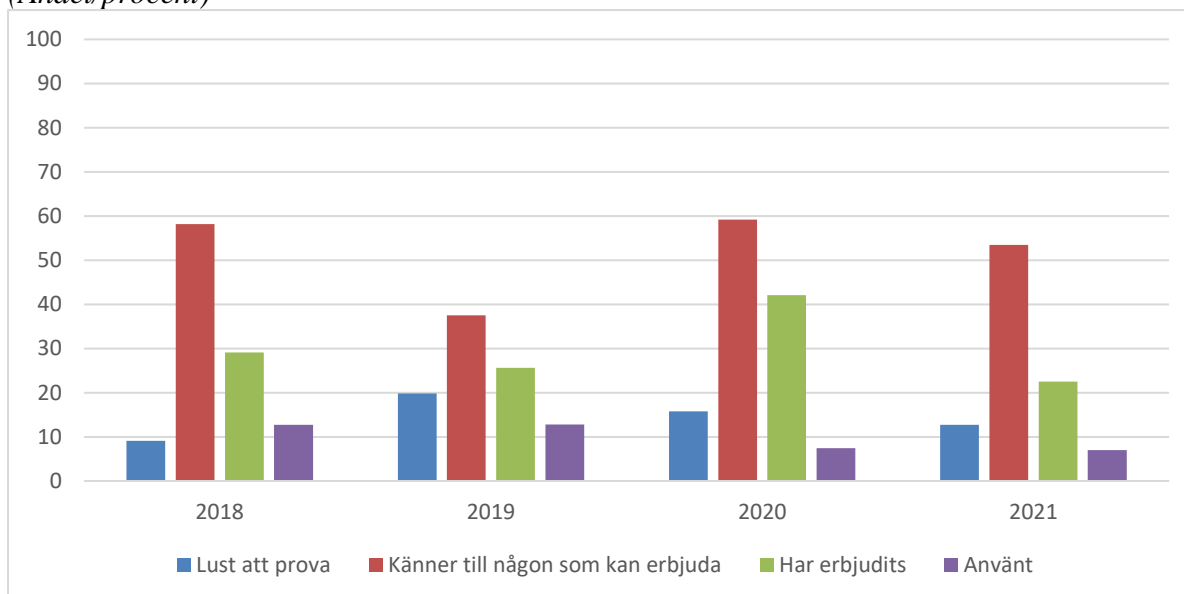

Årets undersökning visar att andelen elever som kört ett motorfordon berusad är 8,5 procent, vilket är en positiv nedgång från föregående tre åren. Det är en något större andel pojkar än flickor som har kört påverkad.

Narkotika

Diagram 18. Elever som har lust att prova/känner till någon som kan erbjuda/har erbjudits/ använt

(Andel/procent)

Undersökningen visar att det är 7 procenten av eleverna som någon gång använt narkotika vilket är en minskning från föregående år. 12,7 procent av eleverna har haft lust att prova narkotika vilket även det är en minskning från föregående år. Jämför vi med riket⁵ och de som har använt narkotika (den senaste månaden) är det totalt 4 procent, liknande förhållande är det bland Vilhelmina eleverna.

⁵ [Självrapporterade alkoholvanor i Sverige 2004–2020 - CAN](#)

3.3 Andra berusningssätt

Tabletter eller annan berusning

9,9 procent av eleverna har någon gång berusat sig på annat än alkohol och narkotika vilket är en ökning från föregående år. De har svarat att de berusat sig med tabletter, sniffning/buffning, nätdroger eller annat.

Kosttillskott

8,6 procent av eleverna har använt kosttillskott vilket är en ökning från föregående år då andelen låg på 6,8 procent.

Dopning

2016 hade ingen elev använt dopingpreparat. 2017 visade resultatet att det var 2,5 procent av eleverna som använt dopingpreparat och 2018 var det 3,6 procent, 2019 3,5 procent, 2020 1,3 procent och i år är det totalt 2,8 procent av eleverna som använt dopingpreparat.

3.4 Föräldrars förhållningssätt

I enkäten ställs frågor om elevernas uppfattning om deras föräldrar känner till att de dricker alkohol och då svarar 30 procent nej, vilket är en ökning från föregående års 20 procent. 50 procent av eleverna tror att föräldrarna känner till *en del* av deras konsumtion och 20 procent svarar att föräldrarna helt och hållet känner till hur mycket de dricker.

53,6 procent av eleverna uppfattar att föräldrarna tillåter att de dricker alkohol vilket är en ökning från minskning från 2020 men över tid är det relativt jämnt. Andelen elever som uppger att deras föräldrar *alltid vet* var de är under helgerna ligger på 60,6 procent vilket är signifikant minskning från fjolårets 72,4 procent.

4. Diskussion

I ANDT-undersökningen och i detta underlag deltar år 2 på Malgomajskolan. Materialet i undersökningen ska användas som underlag i ett fortsatt förebyggande arbete och redovisas till eleverna, föräldrar, skolpersonal, tjänstepersoner och politiker. Viktigt att påpeka är att undersökningen inte med säkerhet kommer visa den korrekta verkligheten inom kommunen. Däremot kan den ses som en resurs och ett medel för att närma oss en gemensam bild av ungdomars mående och vanor.

Resultatet visar att situationen för eleverna på gymnasieskolan årskurs 2 i Vilhelmina. Vi har i texten valt att skydda elevernas anonymitet då elevunderlaget är relativt litet. Samordnare har tillgång till alla svar och även om det inte lämnas ut offentligt så kan det användas till planering av insatser.

I dialog med ungdomar kan vi bland annat få vetskap om hur ungdomars sociala situation ser ut och hur deras utsatthet och deras benägenhet att vilja använda droger kan minskas. Det skapas därigenom möjligheter för ungdomarna att själva påverka information och undervisning vad gäller ANDT. Resultatet bör användas som underlag för hälsofrämjande och förebyggande arbete exempelvis i kommunala nämnder/utskott och styrelser, föreningar och i kommunernas samverkansgrupper bestående av polis, individ- och familjeomsorg, skola och fritidsgård med flera.

4.1 Social situation

Gymnasiet år 2

Eleverna i år 2 på gymnasiet trivs i hög grad i skolan. När vi jämför med riket kan vi det här året se att riket över lag har högre trivsel än eleverna i Vilhelmina. Det handlar om några 6–7 procentenheter och inget som går att göra bedömningen om det är avvikande eller inte då årskullar från år till år skiljer sig från varandra. Andelen elever som upplever sig mobbade har i förhållande likt föregående år minskat. Vi kan även i år se att det är framför allt flickor som känner sig mobbade. När vi tittar på hur eleverna upplever sitt mående ser vi samma mönster som tidigare år med att större andel pojkar än flickor upplever sitt mående som bra. I år kan vi se att andelen flickor som upplever sitt mående som bra som fortsatt lågt likt föregående år. Bland de elever som uppgett att de mår dåligt är skillnaden mellan pojkar och flickor i år relativt hög då 36,7 procent av flickorna uppgett sitt mående som dåligt/mycket dåligt. Det vi kan se hos flickorna är att mer än hälften svarat att det mår varken bra eller dåligt, dåligt eller mycket dåligt. Det är i stort en minoritet som svarat att det mår bra/mycket bra med 30 procent. Flickors och unga kvinnors psykiska hälsa är något som nationellt är uppmärksammat och Vilhelmina följer samma trend. Lika så är det av lika stor vikt att lyfta pojkar/unga mäns psykiska ohälsa som likt flickorna så finns det en oroväckande utveckling kring suicid bland unga

pojkar och flickor⁶. Det här är en folkhälsofråga som kommunens politiker tagit på allvar och särskilt satsat på en Barn- och unga beredning som lett fram till att man nu har en politisk styrgrupp samt en tjänstemannagrupp från socialförvaltningen, utbildningsförvaltningen, region Västerbotten samt arbetsmarknadsenheten som arbetar med frågorna och arbetar fram arbetssätt och metoder.

Malgomajskolan har de senaste åren satsat på att öka trivseln och måendet hos eleverna och under läsåret 2019–2020 gjorde man ett arbete med kurator och skolpsykolog i spetsen under temat psykisk hälsa vilket möter upp den problematik som belyses i den här rapporten. Under pågående pandemi har skolan inte kunnat arbeta vidare som tidigare dels på grund av att skolpsykolog varit vakant och svårt att fylla, kurator varit sjukskriven samt att de även varit tvungna att genomföra fjärrundervisning under ett par månader.

Föreningsanslutna elever i år 2 på gymnasiet har minskat sedan föregående år. Antalet föreningsanslutna kan antas bero på hur föreningslivet lyckats med att få fungerande ledare och grupper, men också på vilka normer och kulturer som finns i samhället. I vissa årskullar tycks ett mindre intresse finnas för att delta i organiserade aktiviteter, eller beror det på att det just de åren finns mindre aktiv föreningsverksamhet? Som en del av Vilhelmina kommuns förebyggande arbete finns en samverkansgrupp ”förebyggargruppen”, i vilken representanter från föreningslivet har möjlighet att delta och den gruppen är ett bra forum att diskutera den här frågan i. Gruppen kommer under 2022 försöka få in fler aktörer i det förebyggande arbetet.

Sedan 2015 har frågor om våldsutsatthet tillkommit i enkäten och det här är andra året då vi fördjupat tittat på resultaten. Börjar vi med att titta på otrygghet ute på gator och torg (frågor om otrygghet har funnits med sedan 2011) kan vi under 2021 se att en väldigt liten del av pojkarna känner sig otrygga. Det är dock ändå en av fyra elever och en av två flickor som upplever en otrygghet när de vistas ute på gator och torg under kvällar och nätter. Det är av stor vikt att belysa om flickornas otrygghet då det framför allt är flickorna som känner sig otrygga och det har ökat från föregående år. Jämställdhetsaspekten behöver även här tas i beaktning när det kommer till selektiva förebyggande insatser. Att skapa ett tryggt samhälle för våra flickor är en prioritering som återfinns i kommunens och polisens gemensamma lägesbilder.

Vad gäller våld i nära relation är det större andel flickor som är utsatta, vilket är något som följer ett samhällsmönster. Utsatta för fysiskt våld är det större andel pojkar som blivit och så har det sett ut de senaste åren. Bland de elever som blivit utsatta för hot är det jämnt fördelat över könen. I kommunens arbete med att ta fram våldspreventiva insatser kan den här rapporten användas som en del av en kartläggning. Vilhelmina kommun, Åsele kommun, polisen och region Västerbotten har samtliga representanter som nu

---

⁶ [Rapportsläpp och paneldebatt: Psykisk ohälsa och suicid bland barn och unga \(suicidezero.se\)](#)

genomfört processledarutbildningen våldsprevention Västerbotten och kommer under 2022 påbörja implementera det ut i respektive verksamheter.

4.2 Tobak

Gymnasiet år 2

Mellan 2015–2018 så var det större andel flickor än pojkar som rökte, men från 2019 och till i år är det en större andel pojkar. Tittar vi på samtliga år som undersökningen genomförts kan vi se att totala andelen rökare minskat men att fjolåret såg vi en kraftig ökning till 44 procent. I år ser vi återigen en positiv minskning 36,7 procent. Jämför vi med riket är det större andel elever som röker här, både bland flickor och bland pojkar. Lika förhållande råder vad gäller snusning. Våra lokala siffror visar att den totala andelen snusare har minskat något men har ökat bland flickorna totalt.

Tobak är, som tidigare nämnt, ett prioriterat arbetsområde när det gäller förebyggande arbete.

Malgomajskolan har de senaste åren fokuserat på att förebygga tobaksbruk bland eleverna på skoltid, bland annat genom att införa rökfria områden samt erbjuda eleverna tobaksavvänjning vilket är satsningar som behöver fortgå.

Kommunen utför tobakstillsyn på skolgårdarna. Tillsyn på Malgomaj skolan har ännu kunnat genomföras på grund av sjukdom, förhoppningen är att det ska ske under våren 2022. I enlighet med den lokala ANDT-policy som har antagits av kommunfullmäktige i Vilhelmina är det tobaksfri skoltid som ska gälla på skolorna. Förbättringar i form av till exempel skyltning om rökfria skolgårdar/tobaksfri skoltid har vid tillsynstillfällena noterats.

Under 2020 gjorde Vilhelmina kommun kontrollköp som en del av det förebyggande arbetet och resultatet av kontrollköpen visade att det var möjligt för ungdomar att köpa tobak utan att behöva visa legitimation. Dialog har förts med försäljningsställena och ett fortsatt arbete pågår. Att minska tillgången är en bland de mest betydande insatserna som kan göras och på en liten ort med en gemensam förhållningsgrund bland samhällsaktörer och försäljningsställen är det möjligt att nå framgång med den insatsen. Våren 2022 planeras kontrollköp genomföras.

5.3 Alkohol

Alkohol är en drog som har hög acceptans i samhället. Alkohol används i många sammanhang som en måltidsdryck och unga präglas naturligtvis av det. Ungas tillgång till alkoholfria miljöer kan vara begränsade och det i kombination med att vuxna har ett tillåtande förhållningssätt gör alkoholen till ett

normalt inslag i många ungas liv. Det finns ett viktigt samband mellan ungas alkoholvanor och deras föräldrars förhållningssätt. Nickolaus Koutakis forskningsstudie från Örebro universitet, visar att ju mer tillåtande föräldern är desto tidigare och desto mer dricker barnet. Samma forskning visar att föräldrar i hög utsträckning är mer restriktiva ju yngre barnet är, men i takt med att barnet blir äldre blir föräldrarnas förhållningssätt alltmer tillåtande – trots att barnet/den unge är under 18 år. Det är ett starkt skäl för att engagera föräldrar då de är vårt viktigaste verktyg i det förebyggande arbetet. Idrotten är ett exempel som idag kopplas än starkare ihop med alkoholen via arenor, evenemang samt föräldrafester och dylikt. Eftersom organisations- och föreningslivet visar sig vara en skyddsfaktor är det viktigt att dessa i större utsträckning driver en restriktiv hållning vad gäller alkohol, genom att bland annat arbeta fram en policy och hålla den förankrad bland sina medlemmar.

Att ungdomar börjar dricka vid låg ålder är oroande. Den som dricker mycket och ofta i unga år löper större risk att utveckla ett beroende än de som har en senare alkoholdebut. Forskning visar att för varje år som alkoholdebuten skjuts upp minskar risken för framtida beroende. Att dricka alkohol som ung tonåring är också riskfyllt utifrån att de har svårt att bedöma konsekvenserna av sitt drickande och svårare att märka när de blir berusade och blir därför ofta påverkade mycket fort.

Gymnasiet år 2

För eleverna i år 2 på gymnasiet kan vi det här året åter se igen se en liten minskning av andelen alkoholkonsumenter. Den minskningen har varit tydlig från år till år sedan undersökningen gjordes för första gången. Det är ungefär lika stor andel flickor som pojkar som dricker. Vilhelmina ligger under rikssnittet vad gäller alkoholkonsumtion.

Det vanligaste sättet för eleverna i årskurs 2 på gymnasiet att få tag i alkohol är via annan person eller att man köpt själv. Vi får anta att annan person inte utgörs av en kompis (då kompis är ett annat svarsalternativ som även det är ett vanligt sätt) och att försöka påverka inställningen hos våra medborgare att inte langa alkohol är av fortsatt stor betydelse. Till exempel är det viktigt att kampanjerna mot langning fortsätter.

4.4 Alkohol och trafik

Med motorfordon menas alla motordrivna fordon såsom epa/a-traktor, mopedbil, skoter, moped och bil. Lagstiftningen kring nykterhet i trafiken är tydlig och den jämställer moped och skoter med bil. Resultatet av undersökningen är oroande och vi ställer oss frågan om vilka attityder och normer som är rådande bland våra ungdomar. Det verkar vara långt ifrån självklart för alla elever att vara nykter i trafiken. Här behövs insatser för att göra ungdomarna medvetna om risker och konsekvenser. Problemet bör prioriteras och

tydliggöras för vuxna som har ett ansvar att förmedla och tydliggöra konsekvenser för detta beteende. Det krävs att föräldrar och andra vuxna själva har ett restriktivt och tydligt förhållningssätt till alkohol och trafik.

Gymnasiet år 2

I år 2 på gymnasiet har 26,8 procent av eleverna åkt med en berusad förare vilket är en liten minskning efter föregående års betydande ökning då det gick från 19,8 procent till 27,6 procent. 8,5 procent av eleverna har själva kört berusade vilket är en minskning från föregående år. Även här finns anledning att fundera kring hur de förebyggande insatserna kan förbättras då de elever som åker med berusad förare eller själva kört berusade utsätter sig själva och andra för en stor risk. Resultatet kommer att lyftas inom förebyggargruppen och polisen har fått information om lägesbilden hur läges bilden ser ut.

4.5 Narkotika

Närheten till narkotika är i dag en verklighet för många av våra ungdomar och tillgängligheten tycks hela tiden öka. Idag finns narkotika ett knapptryck bort på internet och alternativ information visar på positiva effekter av drogen istället för att nämna riskerna. Både i Sverige och i andra länder finns en liberal inställning och syn på narkotika. Bland annat så legaliseras Cannabis i flera länder och flera amerikanska delstater. Om vi ska nå den nollvision som finns när det gäller narkotika måste insatser göras för att minska tillgång och efterfrågan, men också genom påverkan av ungas inställning. Ett arbete som bör ske i samverkan mellan flera aktörer som exempelvis polis, individ- och familjeomsorgen, skola och fritid. Upplevelsen är att det finns nyfikna och drogbenägna ungdomar i såväl Åsele som Vilhelmina. Enligt FRIS i Skellefteå, sker den största nyrekryteringen i åldern 18–25 år. En stor riskfaktor är ungdomsarbetslösheten, det är viktigt för alla att känna sig behövd i samhället. En annan riskfaktor är också ungdomarnas mående. Eftersom vi vet att tobak kan vara en inkörsport till narkotika är det oerhört viktigt att vi håller våra ungdomar tobaksfria.

Gymnasiet år 2

För gymnasiet år 2 är det 7 procent av eleverna som någon gång använt narkotika, vilket är i linje med föregående år. Andelen elever som känner till någon som kan erbjuda narkotika har minskat från förra året och likaså andelen som blivit erbjudna. Vi kan se en nedgång vad gäller elever som känner till någon som kan erbjuda narkotika. I år är siffran 30 procent av eleverna som känner till någon som kan erbjuda narkotika och 22 procent som blivit erbjuden narkotika. Nedgången vi såg förra året gällande de elever som hade lust att prova narkotika fortsätter och i år är siffran 13 procent. Vi vet att gymnasieskolan aktivt jobbat med att tidigt upptäcka och bemöta elever där det finns misstanke om narkotika och att tidigt sätta in insatser är av stor betydelse. En viktig faktor för ungdomars vanor är de vuxnas inställning och ett tydligt restriktivt

förhållningssätt minskar ungdomars narkotikaanvändning. Polisen har ett samarbete med skolan i syfte att upptäcka narkotikabruk hos eleverna. De här insatsernas betydelse kommer sannolikt öka i takt med att narkotikan blir alltmer lättillgänglig. Under 2019 avled två unga vuxna personer i Vilhelmina till följd av överdoseringar av narkotika och dödsfallen fick stort utrymme i både lokal- och riksmidia. I Vilhelmina startades ett föräldrainslag med syfte att engagera fler vuxna i frivilligt fältarbete. Föräldrainslaget är för närvarande inte aktivt men under hösten 2021 har nattvandring upptagits genom stiftelsen nattvandring.nu.

Kommunen har tillsammans med regionen och polisen gjort flera gemensamma informationsinsatser mot medborgarna med målsättning att försöka skapa dialog. Förebyggargruppen har ansvar för att arbetet blir långsiktigt och kontinuerligt.

4.6 Andra berusningsmedel, kosttillskott och dopning

Att sniffa eller boffa innebär att man andas in gaser och får ett rus när gaserna når hjärnan som utsätts för syrebrist. Resultatet från undersökningen visar att en mycket liten andel av eleverna har berusat sig genom sniffning/buffning, nätdroger, tabletter eller annat.

Skillnaden mellan kosttillskott, läkemedel och dopning kan vara hårfin.

Många preparat på marknaden är otillräckligt kontrollerade och kan innehålla dopningsklassade substanser. Muskelökande och testosteronhöjande kosttillskott, så kallade prestationshöjande, kan innehålla förbjudna och farliga substanser. En frisk människa behöver inga tillskott så länge man äter en normal kost, särskilt en ung människa. Däremot kan en överkonsumtion av tillskott bli påfrestande och riskfyllt för kroppen

4.7 Föräldrar

Familjen och föräldrarna har en stor betydelse som skydd för att de unga inte ska hamna snett i tillvaron och som stöd om det ändå händer. Vi vet idag att det finns många olika risk- och skyddsfaktorer som påverkar de unga när det gäller normbrytande beteende. Det handlar nästa alltid om faktorer som samverkar. Vissa av dem är av samhällskaraktär, andra är knutna till skolmiljön och ytterligare viktiga faktorer handlar om familjen och fritiden. Till detta kommer individuella och personliga förutsättningar.

Att samtala med sin tonåring om tobak, alkohol, narkotika och andra droger är inte alltid lätt - men nödvändigt. Föräldrars åsikter är betydelsefulla. Föräldrar har en mycket viktig roll i att påverka sitt barns attityder och beteenden.

När det kommer till tonåringar och alkohol kan du som förälder verkligen göra skillnad. Tro inget annat. Du kan visa att du bryr dig om ditt barn, lyssna och vara tydlig med vad du tycker om saker och ting. För tonåringar bryr sig om vad deras föräldrar säger – trots att det inte alltid verkar så. – IQ.se

---

Alla tonårsföräldrar kan göra stor skillnad genom att sätta tydliga gränser och säga nej till tobak, alkohol, narkotika och andra droger. En av de viktigaste anledningarna till att ungdomar avstår från tobak, alkohol och andra droger är att deras föräldrar förväntar sig det. Att elever får tag på tobak och alkohol via sina föräldrar bör ses som *bristande föräldraansvar*. I det förebyggande arbetet behöver vi fortsätta upplysa föräldrar om hur deras förhållningssätt och inställning påverkar deras ungdomar. Precis som med tobak så är det viktigt att föräldrar involveras i det förebyggande arbetet. Det har tidigare funnits en myt om att ungdomar som får alkohol av sina föräldrar dricker mindre, men idag vet att förhållandet är precis tvärtom. En fråga vi får är om den myten trots allt lever vidare hos de föräldrar som förser sina 15 och 16-åringar med alkohol.

Årets undersökning visar att ingen av eleverna i årskurs nio svarar att de får tobak från sina föräldrar vilket är mycket glädjande. Vi kan också glädjande nog se att det är ingen av eleverna som svarat att de får alkohol från sina föräldrar.

89,3 procent av eleverna i årskurs nio upplever att deras föräldrar inte tillåter att de dricker alkohol. Det är en stor ökning från förra året och förhoppningen är att det ska fortsätta att öka, kanske med hjälp av förebyggande insatser till exempel föräldramötesprogrammet Effekt. Föräldrarna är de som behöver ta ett större ansvar och behålla sitt uttalade restriktiva förhållningssätt till tobak, alkohol och droger även när deras barn börjar bli äldre.

Bland eleverna i år 2 på gymnasiet är det 53,6 procent som uppfattar att föräldrarna tillåter att de dricker vilket är en ökning från föregående år (45 procent).

Vi vet att föräldrar blir alltmer tillåtande i takt med att deras barn närmar sig 18 år, men alkohollagstiftningen är tydlig och ett förebyggande arbete på området bör rikta in sig på att få föräldrar att inta en position som är i linje med lagen. Att köpa ut till någon som är under 18 år är olagligt, men vår förhoppning är att föräldrar framför allt ska bygga sitt resonemang om att inte köpa ut på att de vill skydda sina barn. Föräldrar är förebilder för sina barn! Det förebyggande arbetet behöver även rikta insatser mot föräldrarna.

Det är av stor betydelse att föräldrar blir medvetna om olika riskfyllda miljöer och aktivt deltar i att skapa trygga miljöer för våra ungdomar. Dagens ungdomar skapar nya mötesplatser genom mobilen och internet, där vuxenvärlden oftast har dålig insyn. Där finns både bilder på påverkade ungdomar, tips på fester samt narkotikaliberala påståenden. Det förekommer även mobbning och kränkningar i den uppsjö av sociala

medier som finns att tillgå. Internet gör det även enkelt att få tag i tobak, alkohol och narkotika samt spel om pengar. Den här utvecklingen går dock inte att stoppa och det finns ingen anledning att göra det heller utan det vi måste fråga oss är, hur får vi föräldrar och andra vuxna att skaffa sig mer kunskap och framför allt insyn i vad ungdomarna gör på Internet?

Årets undersökning visar att 64 procent av eleverna i årskurs nio har föräldrar som *alltid* vet var deras barn befinner sig på fredag- och lördagskvällarna, i gymnasiet är det 60 procent vars föräldrar *alltid* vet vart deras barn är. 28,6 procent vet ibland var de är i årskurs 9 och 28,2 procent år 2 gymnasiet. Det tillsammans visar att majoriteten av föräldrarna har god kännedom om var deras barn befinner sig vilket är en skyddande faktor.

4.8 Trygghet

Alla medborgare oavsett kön eller ålder har getts möjlighet att svara på en webbenkät om trygghet under 2018. Samma enkät riktad till medborgarna genomfördes i våra kommuner under hösten 2020.

Gymnasiet

Resultatet av undersökningen visar att på gymnasiet är det flickorna som känner sig otrygga i samhället. Flickorna är också de som till störst andel blivit utsatta för våld i nära relation. Otryggheten bland flickorna har från föregående år minskat, men fortfarande hälften av flickorna svarar att de känner sig otrygga på gator och torg under kvällstid. I Vilhelmina har vi tidigare år gjort orsaksanalyser på hur det kommer sig att flickorna känner sig otrygga och bland det som framkommit av gruppsamtal med gymnasieelever kan nämnas medias påverkan, segregation på en samhällsnivå och låg synlighet av polis, fältarbetare och andra trygghetsskapande vuxna. Den nationella trygghetsundersökningen som årligen genomförs av BRÅ visar på att kvinnor generellt känner större otrygghet än män och särskilt otrygga är bland annat yngre kvinnor. Även om det finns en nationell likhet finns det insatser att göra i ett lokalt förebyggande arbete.

Förebyggargruppen kommer under 2022 fokusera på bland annat trygghetsskapande arbete med utgångspunkt i Våldsprevention Västerbotten där Vilhelmina och Åsele är två av kommunerna i Södra Lappland som deltar.

4.9 Framgångs- och skyddsfaktorer

I det drogförebyggande arbetet lyfts ofta följande framgångsfaktorer fram.

- Att fritidsledare med dess relationsbärande och elevnära (ungdoms) arbete har stor betydelse i det drogförebyggande arbetet. Fungerande förebyggande elevhälsa har även det en positiv effekt.

- Att fritidsgårdarnas, kyrkans och olika församlingars drogfria verksamhet och metoder i att möta ungdomar, spelar en stor roll i det drogförebyggande arbetet. Att skapa möten ungdomarna emellan samt ungdomar och vuxna i en drogfri miljö har betydelse för ungdomarnas framtida val.
- Att det finns goda förebilder i elevernas/ungdomarnas närhet såsom föräldrar, vuxna i skolan, ungdomsledare med flera.
- Att föräldrarna är restriktiva i sitt förhållningssätt gällande tobak, alkohol och droger. Detta ger ungdomarna större möjlighet att avhålla sig från att röka, snusa, dricka och att ta droger
- Att elever som bor hemma hos sina föräldrar har ett bättre skyddsnät än de med eget boende.
- Att finnas i ett socialt nätverk i form att vara medlem i en organisation/förening främjar trivsel, tobak-, alkohol-, och drogfrihet. Det är därför viktigt att behålla eleverna/ungdomarna i organisationer/föreningar och att dessa har en levande drogpolicy och bedriver ett aktivt drogförebyggande arbete.
- Att skapa möjlighet till drogfria mötesplatser för eleverna/ungdomarna har också visats sig vara av stor vikt i träningen att umgås utan alkohol och droger.
- Att verka för en höjd debutålder vad gäller tobak och alkohol är viktigt för att motverka framtida tobak, alkohol- och drogmissbruk.
- Att eleverna/ungdomarna får vara delaktiga i information och arrangemang som är drogfria.
- Ungdomars inflytande och delaktighet i skolan och på fritiden är betydelsefullt. Att som ungdom känna sig sedd, behövd och viktig för samhället.
- Att skolorna har ett gott skolklimat och främja en god lärandemiljö. Att ha elever som trivs och fungerar i skolan är drogförebyggande.
- Tydlig och förankrad policy kring ANDT i skola, fritid- och föreningsverksamhet har stor betydelse.
- Tydligt och kärleksfullt föräldraskap

4.10 Insatser i kommun

Här nedan redovisas ett urval av de insatser som genomförs i kommunerna, samt som är planerade och även de som det finns behov av.

Insatser i Vilhelmina kommun samt kommande insatser och händelser

- Kommunens fälttjänstgöring en gång i månaden samt vid särskilda risk/debutkvällar.
- Överenskommelse mellan polis och kommunen som bygger på lokalt framtagna lägesbilder.
- Polisen arbetar enligt Kronobergsmodellen där de offensivt beslagtar alkohol från underåriga, utreder var alkoholen kommer ifrån och försöker åtala de som langar/säljer till underåriga. Det är en tydlig markering och en stor hjälp i det förebyggande arbetet.

- Samverkan i frågor om ANDT/BF mellan samordnare i södra Lappland.
- Tillämpning av metoder i skolan som exempelvis: Hälsosamtal
- Vilhelminas skolor och fritidsgårdar är rökfria, vilket även omfattar områdena runt omkring.
- Drogfria arrangemang vid riskkvällar, exempelvis på WWW och vid skolavslutningen. Drogfria mötesplatser och arrangemang är ett viktigt inslag i det främjande och förebyggande arbetet för att träna ungdomar att umgås utan alkohol och droger.
- Blås grönt-kampanj under skolavslutningskvällen
- Samarbete mellan skola, individ- och familjeomsorg, polis och fritidsgården har en stor betydelse i det förebyggande arbetet.
- Anti-langningskampanj inför WWW och skolavslutning.
- Tillsyn av tobaksfria skolgårdar.
- Kontrollköp av tobak och folköl i detaljhandeln.
- Föräldrastödsutbildning i form av ABC och Älskade förbannade tonåring.
- Agera tillsammans, metod i grundskolan för att förebygga kränkningar och våld.
- Kommunen ingår i ett samarbete med Länsstyrelsen och organisationen MÄN i ”En kommun fri från våld” som kommer att starta upp och implementeras inom hela kommunen utifrån ansatsen en hela att arbeta våldspreventivt.
- Projektjänst *skolsocionom* – fokus på skolfrånvaro och förebyggande arbete i årskurs 4 till och med 9 med fokus på den senare delen.

5. Avslutning

Resultatet i denna rapport ger kommunerna möjlighet att prioritera och handla utifrån de lokala förutsättningar som finns. Rapporten kan dessutom ge kunskap om hur effektiva de lokala insatserna varit. Resurser till förebyggande arbete och att ungdomar har en meningsfull fritid bör därför prioriteras i kommunerna. Missbruk och beroende leder inte enbart till personliga tragedier utan medför även stora kostnader för samhället.

För läsare som mer ingående vill ta del av ytterligare data från ANDT undersökningen 2021 hänvisas till kommunens ANDT/BF-samordnare.

ⁱ [Kränkande behandling, mobbning och diskriminering - Skolverket](#)

ⁱⁱ [Nationella trygghetsundersökningen \(NTU\) - Brottsförebyggande rådet \(bra.se\)](#)

ⁱⁱⁱ [Skolundersökningen om brott 2019 - Brottsförebyggande rådet \(bra.se\)](#)